

האוניברסיטה העברית בירושלים

מרכז לייפר ללימודי מגדר

קורס: שוויון והבדלים בין המינים

עבודת סיכום קורס

"אני והיא אחת אנו"

מרצה: ד"ר דפנה גולן

מגישה : מתאני כאותר

סיפור חיים שלי כבת:

לא היה צריך להיות לי סיפור חיים כבת, או בכלל סיפור חיים, כי אני הייתי בעצם "טעות", אמא שלי הרתה בי למרות ההזדהרות של הרופאים לה שזה מסוכן לה ולעובר, אבל מה לעשות היה צריך לביא עוד בן אחד בנוסף לבן שיש לה, הרי זה מה שהיא צריכה לעשות כדי לרצות את בעלה את השכנים.. את כולם, ובכך היא אולי חשבה שהיא מחזקת את מיקומה בתור אישה שנייה לא רצויה מצד האחים שלי מצד אבא .

אבל מה לעשות, היא הייתה "לא בסדר", היא גם פגעה בעצמה בריאותית, וגם הביאה "בת", כל הסבל הזה וגם בת..

לתוך מצב כזה אני נולדתי, אני לא הייתי רצויה, אני הבנתי את זה מהרגע שהתחלתי להבין מילים ושפה, השם שלי לא כל כך היה חשוב, לא כל כך העסיק את אמא, ובטח לא אבא, אחיה של אמא נתן לי שם, וזה היה בסדר כי זה לא משנה .

הייתי הבת השנייה במשפחה בנוסף לבן יחיד "מיוחד", מאוחר יותר אני מקבלת עוד אחות קטנה ממני, ואמא מקבלת עוד אכזבה, אבל אחים שלי מצד אבא (כך הבנתי), היו מאוד שמחים באכזבה זאת, הרי לא מספיק שיש בן אחד שיתחרה איתם על הירושה של אבא (אדמות)!!

אני לא מצליחה לזכור מתי אבא ישב איתי ודבר איתי על משהו, אבל אני הרגשתי בכל זאת שהוא אהב אותי, אולי רציתי להרגיש, הוא נתן לי כינוי של חיבה "סרוה" שמשמעותו השובבה, הוא היה יותר מדי זקן בשביל להיות אבא שלי, הרי הוא בן 78, עייף, חולה ועסוק בעניינים יותר "גדולים" מהילדה הזאת בת ה 5 שנים, גם אלוהים הבין זאת, רחם עליו, וראה שאבא כזה לא יעזור לי הרבה, חייו ומותו אחד הם, הוא נפטר, ומגיל 6 התחלתי להתרגל לחיות בלי אבא .

מצבנו הכלכלי היה מאוד קשה, אמא כמו כל האמהות בכפר לא עבדה, אפילו באדמה, היא נשארה בבית, מגדלת ומטפלת בנו, מקבלת את הקצבה של המדינה ומנסה להסתדר.

הילדות שלי לפני בית-הספר, אני לא כל כך מצליחה לזכור, משחקים, פינוקים טיולים היו מילים מחוץ לחוויה הילדותית הזאת, לא רק בשבילי אלא גם לאחיות ולאח שלי כאחד, אמא מאוד דאגה לנו, היא לא אהבה שאני אסתובב בשכונה לבד, לשחק עם הבנים הגדולים או בנים בכלל, לאמא היה

מתפרה, רוב הבגדים שלנו היא תפרה, לפעמים קנתה לנו בגדים אולי בחגים, אבל בטח לא כל החגים, הבגדים היו עוברים אצלנו מאחד לשני, לפעמים קבלנו בגדים משומשות כמתנות מהשכנים או מהאחים שלי מצד אבא .

מוקדם מאוד הבנתי שאני ושתי אחיותיי שונים מאח שלי, כמעט בכל דבר, אם אני קבלתי חצי שקל כדי לקנות ממתקים הוא קבל שקל שלם ולפעמים יותר, ואם אני שואלת למה? תמיד הייתי מקבלת אותה תשובה קצרה וברורה: " כי הוא בן", לאח שלי היה חדר משלן, " ואנחנו" האחיות ישנו ביחד בחדר אחד, כי אסור שבן ישן בין בנות .

אני זוכרת כאשר אח שלי קבל בפעם הראשונה את האופניים שלו, איך שניסיתי לשחק בה, אמא שלי צעקה עלי, ואמרה לי שאסור לי לעלות על אופניים, כי אני בת וזה לא טוב לבנות, לא הבנתי למה "לא טוב לבנות", אבל השלמתי עם זה, כי לא רציתי שאמא תכעס, גם על אח שלי, אמא צעקה וכעסה כאשר היה עושה דברים "נוראיים", הוא היה שובר חלונות הורס דברים, צועק, אבל כאשר רבתי עם אחי, צעקנו אחד על השני, ופעמים רבות נתנו מכות, אמא הייתה מאוד כועסת עלי, ואומרת שאסור לי לתת מכות לאח שלי "עיב" (מילה בערבית מתייחסת למעשים לא יפים ולא רצויים מבחינה תרבותית חברתית בעיקר), גם אם הוא צועק, את אסור לך לצעוק, כי "עיב" שבת צועקת או מדברת בקול רם, אנשים יגידו שהיא רעה ואמא שלה לא חנכה אותה טוב .

לא הייתי ילדה חכמה במיוחד, הציונים שלי בבית-הספר היו בינוניים בעיקר ביסודי, אמא שלי אנאלפביתית, לא למדה בבית-ספר בכלל, אחותי הגדולה בדרך כלל עזרה לי בשיעורים ועזרה גם לאח ולאחותי הקטנה, למדתי בבית-ספר מעורב בנים ובנות, אבל תמיד ישבתי ליד בת, היה מובן לכולנו שאסור לשבת עם בן ליד אותו שולחן, גם בחצר בית-הספר ישבתי עם הבנות מאותו כיתה, שחקנו כל מיני משחקים עם שירים שונים, אנחנו לא רצנו בחצר, לא צעקנו אחת על השנייה, לא הרסנו הפרחים ולא טפסנו על העצים כמו שעשו הבנים מאותה כיתה, כי לא יפה לעשות את זה, היו שיעורים, שהפרידו בין הבנים לבנות בתוך הכיתה, הבנות למדו עבודות יד כמו תפרה, ובנים למדו חקלאות, נגרות הנדסה... בשיעור להתעמלות, המורה שלנו היה מאוד קשוח, הוא בקש מאיתנו לעשות תרגילים קשים, לקפוץ, לרוץ... אבל בכל זאת הרשה לבנות שלא רצו לשחק

לשבת בצד, וגם לחלק מהבנות הרשה להשתתף בשיעור עם הצאית מעל למכנסיים לעומת זאת הוא הקשה על הבנים, ולכן הם שנאו אותו מאוד .

עברתי לחטיבת-הביניים, הכללים לא השתנו אלא נהיו יותר נוקשים, ההפרדה בין בנים לבנות נעשית יותר ברורה, היה לבנות חצר אחד מאחורי בית-הספר ולבנים חצר אחר ממול, שם ישבתי עם הבנות דברנו בכל מיני נושאים שעניינו אותנו באותה תקופה, אהבה, בנים, בגדים... לכולם היה לבוש אחיד, חלק גדול מהבנות הסתובבו עם כיסוי ראש וחצאית ארוכה, חלק עם מכנסיים רחבים וחולצה רחבה וארוכה שמסתירה את "הכול", בתוך הכיתה המורים נתנו לי ולבנות האחרות לענות ולהשתתף בשיעור, כי ישבנו בשקט ולא עשינו בלגן כמו הבנים בכיתה, לא עמדנו על הרגליים ולא צעקנו לעבר המורה, הבנתי שכך צריך להתנהג על מנת שאנשים יכבדו ויאהבו אותי .

גם בבית הכללים נהיו יותר נוקשים לגבי ההתנהגות שלי, הייתי צריכה לעזור לאמא בעבודת הבית, לשטוף כלים, לנקות את הרצפה... להכין אוכל לאח שלי, תמיד רבתי אתו כאשר בקש ממני משהו, וצעקתי עליו, אמא מאוד כעסה עלי, ואמרה שאסור לי לצעוק עליו כי הוא "גבר", הוא לא יכול להכין לעצמו אוכל וחוך מזה את בו אז למה שהוא יכין? כך הייתה אומרת לי, עם הזמן הפנמתי את זה, לא רציתי שאמא תכעס, רציתי להיות ילדה "טובה" בעיניה.

בפעם הראשונה שקבלתי את המחזור, הסתכלתי למטה ולא הבנתי מה קורה לי, התחלתי לבכות, קראתי לאמא, והסברתי לה, היא חייכה חיוך גדול ולא הבנתי למה? היא אמרה שאני עכשיו גדלתי, והפכתי להיות בשלה, כל זה לא עזר לי הרבה, פשוט בכיתי ולא הלכתי לבית-הספר באותו יום, התביישתי מאוד בעצמי ובגופי, ההרגשה הזאת לוותה אותי הרבה זמן ובכל מקום, ברחוב, כאשר דברתי עם בחורים, מורים ...

סיימתי בית-ספר, רציתי להמשיך הלימודים שלי באוניברסיטה כמו שעשתה אחותי הגדולה ממני, לאמא לא הייתה בעיה היא רוצה שנהיה הכי טובים בכפר, שכולנו נלמד באוניברסיטאות, גם אם זה דוחה קצת תוכניות אחרות חשובות כמו חתונה, לעומת זאת האחים שלי מצד אבא לא כל כך אהבו את הרעיון הזה לישון מחוץ לבית ולגור במקום אחר לבד, הם העדיפו שאלמד במכללה קרובה ואתחתן, אבל הרצון שלי ושל אמא היה יותר חזק, והגעתי לאוניברסיטה העברית, אמא שלי ושאר האנשים לא התעניינו במה שאני אלמד באוניברסיטה, לעומת זאת אח שלי סבל קשה מזה, אחים

שלי אילצו אותו ללמוד הנדסה אזרחית בטכניון, אחרי שנה הוא הפסיק כי הוא לא סבל את זה, והתחיל ללמוד סיעוד בהדסה .

החיים שלי באוניברסיטה שינו אותי, לא כל כך אהבתי לחזור הביתה בסופי שבוע, התחברתי מהר למקום ולאווירה, פתאום יש לי חדר משלי, הרגשתי יותר חופשייה, ובלתי תלויה באחרים, למדתי להחליט לבד, לפעול לבד, למדתי המון דברים, בכל זאת לי היו שני פנים, אחד שאני בו נראית בירושלים, ופנים שונים קצת בכפר, מבחינת הלבוש שלי, צורת הדיבור, ההתנהגות .., היום אני מנסה לשלב בין שניהם, אבל זה לא קל .

קריאה פמיניסטית לסיפור חיי

אני והיא אחת אני

הנושאים המרכזיים שעולים בסיפור שלי, הם נושאים שאי אפשר להפריד ביניהם, נושאים שמתקיימת ביניהם אינטראקציה כל הזמן, משפיעים ומושפעים אחד מהשני, המסגרת שבתוכה מתקיימת אינטראקציה זו היא הסדר החברתי הפטריארכי שבא על ידי ביטוי באופן חזק בסיפור שלי, כאשר אני שייכת לחברה ערבית מסורתית ושמרנית, שבה הפטריארכיה לא מתאמצת להראות טוב, לא מטשטשת את פניה כמו בחברות מודרניות אחרות, הפטריארכיה בסיפור שלי מצביעה על עצמה בגאווה בלי בושה, סרטטה לי את המולד והחיים, והיום עוד היא מנסה לסרטט את הגורל דרך תהליך סוציאליזציה שאופיו פטריארכאלי (tong1989), משעתק את עצמו ומנסה לשמור על הסדר הקיים, וחשוב מכל מטשטש את ההבדלים בין מין, מגדר ומיניות ומתייחס להם כמקשה אחת. (מילר

(Millett 1972,1978

"ברגע שאימא אותי ילדה, ולמטה הסתכלה, על הדבר שבין רגליי, ודמעה חמה ירדה על פניה, ואולי

פניי, כאב מר שהכפיל את הכאב בין רגליה, כי היא ידעה את גורלי וגורלה."

"הגברים מסביב בפנים שונים, הבעל, האחים, הקרובים והרחוקים ואללה שהיא אוהבת ועובדת, כעסו

עליה פניהם התקמטו, ושאלה ששאלו בלי שידברו היא הבינה".

אני חושבת כל פעם שקוראת את הסיפור מעל הדפים שכתבתי שאיני הגיבורה של סיפור זה, אולי

אני ממשיכה את סיפורה של אישה שהתחיל בזמן אחר ובמקום אחר, אולי זאת אימא שלי, אישה

שגברים שונים כתבו את כל סיפורה עד עכשיו אבל עדיין הם לא קבעו את גורלה, כי אני בו מנסה

לשנות את הסוף ולו מעט, ואחריי יימשך הסיפור מנקודת אפס אחרת.

הגברים בסיפור שלי או שלה(של אימי), מצהירים בעלות מוחלטת על גופינו,ההוויה של גופי וגופה אינה מתקיימת מחוץ לגבולות מבט עיניהם,כאשר מבט עיניהם צר הוא וקצר,מקרה לידתי אינו עניינה הפרטי של אימי ולא ענייני,זה עניינם של אותם גברים,הם אלה שיאשרו את המעבר שלי לעולם הזה, שמי,מיני,הקשר ביני לבין אימי,התנהגותי ומחשבותיי שביני לבין עצמי,הצורך באישור שלהם לא נגמר אף פעם,הוא מלווה אותי ואותה(Bartky 1990),השפה שבה הם מדברים מאבדת את קולה מיום ליום,היא הופכת להיות חלק מההוויה והחוויה של גופינו ותודעתינו,הגוף נשא השפה שלהם חווה אותה וקיים אך ורק בתוכה, למרות שפיזית גופה של אימי אינו בעל גבולות סטיטייות, אי אפשר לתאר אותי בשפתם,חסר צורה, או אולי בעל המון צורות שמבלבלת אותם, שמנה, בשר גופה רך הוא ועורה בעל צבעים וצורות רבות,פעם מקומטות ופעם חלקות, ידיה שחורות ומחוספסות ושדיה לבנות ורכות,זאת אימי. (ריץ 1989)

למרות שותפות הגורל ביני לבין אימי,ולמרות הכאב שנגרם לה על ידי הגברים הללו,היא אימצה את שפתם,שיתפה פעולה עם "האויב" נגדי,נגד הבת שלה,אבל אני בכל זאת לא שנאתי אותה אפילו הכעס המיידתי שלי על התשובות שלה " כי הוא בן" הפסיקו להטריד אותי נעלמו עם הזמן,ובמקומו נולדה הזדהות וחמלה כלפיה, נולדו שאלות, המון שאלות, שחיפשתי וממשיכה לחפש תשובות ואולי אויב אמיתי שאפשר לכעוס עליו.

אבל למה אימא שלי שתפה פעולה, למה היא פחדה?
בכדי לענות על שאלה זו הייתי צריכה לענות קודם על שאלות אחרות יותר ספציפיות, הייתי צריכה ללכת צעד אחרי צעד,כנראה שהתשובות הכלליות מסתירות בתוכן את האמת, ולכן החלטתי לפרט את התשובה,והתחלתי בשאלה אחת ראשונה :

נכס או נטל

למה היא פחדה שתלד בת? או למה היא רוצה בן?
כנראה שאימי ידעה, שהגברים מסביבה לא מעדיפים בנות,הן נטל עליהם לכל החיים,צריך לפרנס אותן,וגם לשמור עליהן,כי חילול גופן מחלל את כבודם למרות שגופן לא יכול להוסיף כבוד כלשהו

להם (חסן 1999), מצד שני בן הוא נכס יקר לאימא ולמשפחה שלו, אינו נטל כמו אחרות, הוא יכול לפרנס ולשמור על המשפחה, ולכן אימא רצתה בן, היא ידעה בלי ללמוד סוציולוגיה שיש קשר הדוק בין הלידה שהיא מצב הכי אינטימי ופרטי שלה לבין מעמדה ומצבה הכלכלי והחברתי בתוך המשפחה, שניתן לה על ידי הגברים מסביבה, זו היא הדרך להיות אישה "טובה", "יעילה", בעלת גוף "תקיין", קודם כל להיות "פורה", ועדיף אם כך להביא רק בנים. (ברקוביץ 2000, ברונר 1993, גולדן 2002)

למה היא פחדה שאלך לשחק עם בנים?

זו הייתה חלק מהפרקטיקות שננקטו כדי למשמע את גופי לנורמות ולערכים של הסדר הפטריארכי שסובב אותי ואת אמי, כך היה אפשר להיות חלק מהחברה שבה אני חיה, אבל גם כך אפשר להבחין בי/אותי בתוך החברה, דרך השרשת הדיכוטומיה בין שני המינים, שמלווה בכללים נוקשים, האינטראקציה ביני לבין הבנים אינה דבר מנותק מתהליך הסוציאליזציה שאני גופי עוברים, הכללים הללו שנוצרו על ידי הכוח של הפטריארכיה, קובעות מתי ואיך לבוא באינטראקציה עם המין השני, או בעצם הגוף השני (West, Candance and Zimmerman 1992), הכללים שמתורגמים לגבולות מרחביות בבית-הספר (שני חצרים לבנות ולבנים), ובתוך הבית (שני חדרים נפרדים לאחיות ולאח), אבל גם לגבולות יותר חזקות בעלות כוח שמקורן ותהליך למידתן נשכח אבל נשארו מופנמות בתוך תוכי בגופי, אלה הן כללי הדת והתרבות וההיסטוריה.

למה היא פחדה שהשכנים ישמעו את הצעקות שלי?

הצעקות שלי כמו התנועה במרחב, הלבוש, השפה, ופרקטיקות אחרות, אינן בבעלותי, אינן עניין אישי פרטי שלי או אפילו של אימי, אימא מדריכה אותי לשפה שבה היא מדברת ובה מדברים כולם, הצעקות שלי יכולות להשפיע על מעמדה, אנשים ישאלו מי חייג אותה וכמובן תפקידה של אימא לחנך, ולחנך בצורה שהסדר החברתי הגברי מעוניין בה, ואם אני צועקת זה לא רק פוגע

במעמדה של אימא כמתנכת, אלא גם פוגע בכללים, בתרבות, ובנורמות של החברה ומאיים על הסדר הקיים, המשועתק מדור לדור על ידי הקורבן עצמו, אותו קורבן של כללים אלו. (Tong 1989).

למה היא פחדה שאני ארכב על אופניים?

הפיקוח של הפטריארכיה על הגוף שלי אינו מסתפק בתנועה במרחב ובהתנהגות, אלא שהכללים שלו רודפות אותו בין רגליי, המקום האישי ביותר אבל מצד שני רכושו של חברת הגברים הקרובים הרחוקים ואללה, בשמו הם מחרימים אותו כאשר אני צריכה לשמור עליו מפניהם ובאותו זמן אני נושאת אותו בשבילם, בשמו מחללים אותו ובשמו מחרימים (שמו של אללה). (ינאי ורפפורט 2001, קולדרון 2002)

למה היא "שמחה" דווקא כאשר אני התאבלתי על הדם שירד בין רגליי, והורידה דמעה על הדם

בין רגליה כאשר ילדה אותי? האם זה לא אותו דם?

זה היה אותו דם, אבל כמו שהדבר הזה בין רגליי מחולל ומוחרם על ידי אותם גברים, בשבילם ומפניהם, גם הדם הזה מקבל משמעות אחרת על ידם, אני כבר נטל על החברה והמשפחה אבל לפחות שאהיה "בריא" ו"תקינה", הרי תפקידי לפי החברה זה לביא ילדים, להבטיח המשכיותה והישרדותה של חברה זו, לזה אני גופי מיועדים, ההוויה והתוויה של הגוף הנן בגבולות אלו, בגבולות מבטם הצר והקצר.

אין אפשר להפריד בין גופי, האמהות שלי, המשכיות הקולקטיב שלי, ואני, זה התסריט שמיועד לי על

ידם, במסגרתו אני צריכה לנוע כמו שאמי וסבתא שלי עשו. (ברקוביץ 2000)

המשכיותה של החברה מקבלת חשיבות יותר גבוהה כאשר חברה או קולקטיב זה ותרבותו מאוימים מבחוץ כמו שהחברה הערבית שלי, והפחד והאיום עוברים מדור לדור והופכים לרקע, הפטריארכיה מגייסת את האיום הזה כדי לפקח ולשלוט יותר ויותר בגופי, כאשר היא הופכת

את רחמה של אישה למולדת, טריטוריה של הלאום שדרכו מתקיימת תחייה טריטוריאלית לאומית, רחם שתפקידו לשמור על גבולות הקולקטיב. (ינאי ורפורט 2001)

"תסריט חיינו שעדיין לא נגמר משנה כיוון, למרות ששפתם עדיין בפיה, אבל שפה אחרת משתתפת, משבשת ודוחפת אותי למקום וזמן אחר, שפה של מהפכה, אולי מפני הפחד, שלנו יחד, מהכחדה, מפני העוני, זה הכיוון."

אימא שלי והגברים רצו בהשכלתי, הם כבר לא יכולים להתעלם מהצורך בהשכלה, בעולם מסביב, בחשיבותה לנו כקולקטיב שמנסה לשמור על עצמו ועל תרבותו, ומצד שני להתקדם ולחיות בכבוד, חשיבות ההשכלה הועברה אלי בלי הבדל בן/בת, ההבדלים מטושטשים בנקודה זאת, אבל לצד הצורך בהשכלה ובקדמה שלי ושל הקבוצה שאני שייכת אליה, יש צורך גם בלשמור על גבולותיו התרבותיים, הדתיים והלאומיים של הקולקטיב, הרחם של אימי אינו מספיק כבר לשמור על גבולות אלו, הקולקטיב שלי צריך לשרוד בתוך העולם המודרני המאיים כל הזמן להדיר אותו לשוליים, ההשכלה נתפסת כמשאב כלכלי, תרבותי, חברתי, היא כוח וכלי "נשק" שיכול להגן על הגבולות של הקולקטיב בעידן המודרני.

לכן המודל ההגמוני של נשיות ושפת השיח על אמהות, משתנה ומאתגרת את עצמה, כאשר נפגשת עם השיח של הלאומיות ומודרניות, במפגש הזה בין השיחים, מתאפשר לי מידה מסוימת של פעולה, כינון זהות נשית שונה משל אימי, מבחינה מגדר ומיניות ופחות שונה מבחינת מין. (הוקס 2002, באבא 2002, חבר, חנן, שנהב ופנינה מוצפי-הילר (עורכים) 2003)

השיח הלאומי לא היה מספיק לגיטימי ובעל כוח, כדי שיאפשר לי ולאימי שבירתו של מודל נשיוני חזק כל כך בחברה מסורתית כמו החברה הערבית, ולא את המעבר הזה למרחב וזמן אחר, שהפיקוח החברתי של הקבוצה פחות חזק, ומבט עיניהם יותר ויותר צר וקצר.

אחרי מותו של אבא, אימא הפסיקה להיות תלויה בכיסו של גבר, עכשיו היא מקבלת קצבה מהמדינה, היא עצמאית לכל דבר, למרות שחברתית פחות, בכל זאת העצמאות הכלכלית שלה, נתנה לה עם הזמן תחושה של כוח, ואומץ להגיד, לבחור ולהחליט במידה מסוימת, כמו שהעצמאות

הכלכלית שלי במהלך לימודי הגבילה באופן מסוים את התערבותם, פיקוחם ושליטתם של הגברים מסביבי. (פרידן 1975)

"אימא שלי טעמה את העוני המלווה תמיד בשליטה, בלי לדעת מה קודם למה, עוני או שליטה, אבל הברית ביניהם היא ידעה, ולא רצתה ועשתה שלא נהיה נשים עניות"

המעבר שלי לאוניברסיטה נתפס בעיניי כנקודת אפס חדשה בחיים שלי, פתאום יש לי חדר משלי, זמן ומפתח, המעבר הזה למרחב גדול מודרני ורחוק, התנועה בו היא יותר חופשית שמקנה לי מידה של כוח ושליטה בחיי, אני עוברת תהליך סוציאליזציה מחדש, התרבות שלי שכוללת את הערכים, הנורמות, הלבוש והשפה מתחילה להשתנות, זהויות נעלמות כמו הזהות הדתית, זהויות משתנות וזהויות מתעצמות ומקבלות מקום וכוח כמו הזהות הלאומית והמגדרית שמקורם קודם כל בידע שצוברים אותו בתוך האוניברסיטה, ידע שחושף בפנינו את הנרטיב של האחר כאמת דומיננטית, אבל מצד שני הידע הזה נותן לנו מקום להתערב ולפתח את הידע הזה לידע שמשרת את הנרטיב שלנו כערבים, ובכך הקשר ביני לבין הידע שצברתי לא היה אף פעם חד-צדדי, אלא היה סוג של אינטראקציה מתמדת שבה הידע הבנה את זהותי ובאותו זמן המיקום שלי באוניברסיטה, בכיתות לימוד, הבנה במידה מסוימת את הידע שקבלתי. (Erdreich, Rapport 2002)

בהיותי ערבייה פלסטינית שגרה בתוך המדינה, המיקום שלי כמיעוט בתוכה אינו אלא תוצר של תנאים ואינטראקציה מתמדת ביני לבין האחר ופעמים רבות גם בין האחר לבין עצמו, נושאים רבים שנראו לי רחוקים מלהיות קשורים בחיי ובגורלי התחילו להיות חשובים בקביעת גורלי כאישה וכערבייה כמו נושא המיליטריזם במדינה שאני כערבייה נתפסת כשולית ביחס אליו וגם כן ההגירה היהודית (העלייה), הניכור והשוליות שלי כערבייה פוחדת כאשר אני מתבוננת במשמעויות הסוציולוגיות של נושאים אלו ומקשרת אותם לתיאוריה הפמיניסטית, בראייה זו מיליטריזם כל הזמן מנסה להבנות ולשמור על מודל גברי הגמוני בעיקר, שאני כאישה וכערבייה מודרת ממנו, ומצד שני הגירה במשמעות הסוציולוגית משנה ומאתגרת ולפעמים שוברת את המודל

ההגמוני של גבריות כאשר היא הופכת את הקשר בין השיחים על גבריות – לאומיות-צבא-אזרחות ללא מובנת מאליה, ההגירה בעצם מציעה מודלים שונים מגבריות צבאית ישראלית (ששון-לוי 2003, אמיר 1995 לומסקי-פדר ורפורט 1987, 2000, connell), כמו שגם אתניות יכולה גם היא לאתגר ולשבור את המודלים של גבריות וגם נשיות לצורך העניין שכוחה של הקבוצה הדומיננטית הפך אותם למודלים "הנורמאליים" ו"התקינים" (Golden 2003), ובכך הראייה של הקשר בין צבא-גבריות-אזרחות – לאומיות יכולה להיות יותר מעשירה אם מוסיפים להן את השיח של האתניות (דהאן-כלב 1999), נקודת מבט נוספת לנושאים אלו יכולה להיות אנלוגית, למרות ההדרה שלי כאישה קודם כל וכערבייה מהשיח של מיליטריזם ישראלי (רפורט 2001, מזלי 2001), יכולה אני לראות את הדמיון בין שני השיחים, הפלסטיני והישראלי סביב הגבריות, כאשר זה האדם הלוחם למען עמו ומולדתו שנתפס כגברי לאומי, ששמו משתנה לפי שפת השיח אבל הוא תמיד יהיה גבר, והאישה מופקד ברחמה התפקיד לשמור על גבולות האומה, כאשר רחמה של אישה ערבייה או יהודייה רכושו הוא של אומה, מילה שדקדוקית היא נקיבה אבל בתוכן תמיד תהיה זכרית .

"למולדת את יולדת, גיבור גדול, יקר וזול, תשירי לו שירת מולד, מולד חדש, מר כדבש, ועל דמו תמשיכי ללדת".

הערה : קטעי השירה שמופיעים בגוף הטקסט הן כתיבה שלי, קטעים אלו עלו לי בראש במהלך כתיבת העבודה .

מקורות:

- אמיר, דלילה 1995. "אחריות", "מחוייבת" ו"נבונה": כינון נשיות ישראלית בוועדה להפסקת הריון
"תיאוריה וביקורת, עמ' 247-254.
- באבא.ק.הומי 2002. "החומר הלבן" תיאוריה וביקורת 20, עמ' 282-288.
- ברונר, ז'וזה. 1993. "קולה של אמא או דיאלקטיקה של תודעה עצמית פמיניסטית" זמנים, 46-
47: עמ' 4-17.
- ברקוביץ, ניצה 2000. "אשת חיל מי ימצא נשים ואזרחות בישראל". בתוך: סוציולוגיה
ישראלית, כרך ב' (1): 277-318.
- גולדין, סיגל 2002. "אנורקסיה בישראל או "אנורקסיה ישראלית"?". סוציולוגיה ישראלית. כרך
ד', מס' 1. עמ' 105-141.
- דהאן-כלב, הנרייט 1999. "פמיניזם בין מזרחיות לאשכנזיות", בתוך: מין, מגדר ופוליטיקה, תל-
אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 217-266.
- הוקס, בל 2002. "גזע ומגדר" בתוך: פמיניזם זה לכולם: פוליטיקה מכל הלב עמ' 63-67.
- חסן, מנאר 1999. "פוליטיקה של כבוד: הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה
", בתוך: מין, מגדר ופוליטיקה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, עמ' 267-306.
- ינאי, ניצה ורפפורט תמר 2001. "נידה ולאומיות: גוף האישה כטקסט". בתוך: עצמון.י.
(עורכת), התשמע קולי, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 213-224.
- מילר, ג.ב. 1978. "שליטה ונשלטות". בתוך: מילר, ג.ב. לקראת פסיכולוגיה חדשה של האישה, תל-
אביב, ספרית הפועלים, עמ' 11-19.
- פרידן, בטי 1975. "הבעיה שאין לה שם", בתוך: שלף ואחרות(עורכות), אשה, נשים, נשיות. תל-
אביב: בתנועה הפמיניסטית בישראל. עמ' 132-143.

קלדרון, גיסיים 2002. "2002". שומרי גבולות שכמונו, פורצי גבולות שכמונו". ארץ אחרת 12, עמ' 82-83.

ששון-לוי, אורנה 2003. "גבריות מתוך מחאה: על כינון הזהויות של חיילים בתפקידי צאוורון כחול". סוציולוגיה ישראלית, כרך ה', מס' 1, עמ' 15-47.

Bartky, Sandra Lee 1990. "Feeding egos and tending wounds: Deference and disaffection in women's emotional labor". In: Femininity and Domination, pp. 99-119. New York: Routledge.

Erdreich, Lauren and Rapoport Tamar. 2002. "Elaborating ethno-national awareness via academic literacy: Palestinian Israeli women at the university". Anthropology and Education Quarterly, Vol. 33, No. 4.

Millett, Kate 1972. Sexual politics, London, Sphere Books. Pp. 23-33: 43-46.

Tong, Rosemarie 1989. Feminist Thought, Boulder, Westview Press. Chapter 1, Liberal Feminism, Pp. 22-38.

West, Candace and Zimmerman Don 1992. "Doing gender". Gender & Society 1: 125-151/